

ŘEČ NA ROZLOUČENOU S IVANEM HAVLEM¹

Vážení přátelé náčelníka Centra pro teoretická studia Ivana Havla!

Bolestná událost, která nás opět jednou zaskočila, se nazývá smrt. Od té doby, co je člověk člověkem, nemůže se před touto událostí schovat. I kdybychom se nikdy s nikým zemřelým neloučili, víme, že jsme smrtelní. I kdybychom si tuto nejtajemnější stránku svého života jakkoli zastírali a pokoušeli se na ni nemyslet, je pořád s námi a zásadním způsobem spoluurčuje všechno naše konání i nekonání. Jak říká Friedrich Hölderlin: „Život je smrt, a i smrt je přec život.“²

Mnohokrát jsme se s Ivanem v našem transdisciplinárním centru nad tímto tajemstvím všech tajemství zamýšleli – ať už vážně, inspirování filosofickými úvahami velkých filosofů, nebo – jak už bylo naším dobrým zvykem – v žertu. Když jsem mu přispěl do gratulovníku k šedesátinám úvahou o čase, v jejímž závěru nemohlo samozřejmě téma smrti chybět,³ odpověděl mi jako jednomu ze sto deseti gratulantů takto:

„Gratulant Ivan Chvatík mi opět, zde pod benigním názvem *Čas přítomnosti*, připomíná, že umřu. Dobře dělá, chovám se totiž, jako bych měl být nesmrtelný: jen za deset měsíců tohoto roku přibylo do mé knihovny dalších 217 nepřečtených knih... Je to gratulantovo nesmrtelné téma: *smrt*. O své bytí se staráme ve ‚smrtné vážnosti‘, což nám zajišťuje ‚jistotu o spolehlivosti pravdy a skutečnosti,‘ píše na straně 289. ‚A právě proto, aby naše jednání a náš život vůbec tuto skutečnost a opravdovost neztratily, nemůžeme být nesmrtelní. – ‚Aby naše jednání a náš život ony bohubíbe věci neztratily, říkám si, přece stačí mít jen *iluzi*, že jsme smrtelní. Možná, že je to jen *čistě teoretická* ‚možnost nebýt, co nám umožňuje být‘ <289>. Provazolezec nemusí vědět, že kdosi pod něj umístil záchrannou síť – ba *nesmí* to vědět, nemá-li přijít o svůj obdiv k vlastní velikosti a o radost z potlesku publika. – ‚Skutky neskutky, proč bychom nemohli být velcí díky klamně iluzi? Co když – podobně jako nás naše smysly šetří od nekonečné záplavy zbytečných podrobností – jsme též ušetřeni strašlivé jistoty – že jsme nesmrtelní?‘“⁴

Ano, Ivan Miloš Havel, náš náčelník, je nesmrtelný.

Ivan Chvatík

¹ Řeč pronesená na pohřbu Ivana M. Havla 10. května 2021.

² F. Hölderlin, *V rozmilé modři*, přel. I. Chvatík, in: I. Chvatík et al., *Krupobití. Gratulovník k 70. narozeninám Daniela Kroupy*, Ústí nad Labem 2019, str. 24.

³ J. Fiala – I. Chvatík (vyd.), *Transdisciplinární gratulovník Ivanu M. Havlovi k šedesátým narozeninám*, Praha 2000, str. 285–292.

⁴ Tamt., str. 611–612.